

Юлія Олександрівна Шабанова,
доктор філософських наук, професор,
Завідувачка кафедри філософії і педагогіки
НТУ «Дніпровська політехніка»

ФІЛОСОФІЯ В ДОБУ МЕТАМОДЕРНУ

Дослідження присвячено осмисленню філософських тенденції метамодерну як домінуючого світоглядного різновиду постпостмодерну. Розкривається кризовий стан постмодерну і формування тенденцій нової культурної парадигми постпостмодерну, в широкому спектрі проявів якого виділяється метамодерн, у вигляді дискурсу осциляції між оптимізмом модерну і його критикою постмодерном. Методологічний генезис метамодерну, спирається на платонівське поняття «мета» (metaxic), що зв'язує світ ілюзії і реальності. Осцилятивний стан між сутністю і явищем трансформується в метамодерні в стан коливання між вічними цінностями та їх нівелюванням, беручи до уваги всі попередні світоглядні позиції.

Ключові слова: метамодерн, осциляція, модерн, постмодерн, перформатизм, антропологічна реконструкція.

Y.O. Shabanova

PHILOSOPHY IN THE AGE OF METAMODERN

The presented study is based on the understanding of the philosophical tendencies of metamodern as the dominant worldview variety of postpostmodern. The postmodern crisis was admitted and the tendencies of the new post-postmodern cultural paradigm formed, with a wide range of manifestations pointing out metamodern in the form of a discourse of oscillations between the optimism of modernity and its criticism of postmodern. The methodological genesis of metamodern is based on the Platonic concept of “meta” (metaxic), connecting the world of illusion and reality. The oscillatory state between essence and phenomenon is transformed in metamodern into a state of oscillation between eternal values and their leveling, taking into account all previous worldview positions.

Keywords: metamodern, oscillation, modern, postmodern, performanceism, anthropological reconstruction

На початку 2000-х р.р. втома від постмодерну досягла кризового стану, що спонукало до життя новий період в європейській філософії під загальною назвою «постпостмодерн». Саме поняття «постпостмодерн» є загальним визначенням нових тенденцій 21 століття і включає в себе безліч відгалужень, загальним місцем яких є легітимізація модерну і вибудовування нового стану культури на інструментарії постмодерну. Постпостмодерні пошуки містять у собі автотодерн (Роберт Семюелс), псевдомодерн і діджимодерн (Алан Кірбі),

альтермодерн (Ніколя Бурріо), трансмодерн (Енріке Домінго Дюссель Амбросіні), гіпер- або супермодерн (Ніколь Обер), як різні ступені подолання постмодерну. У широкому спектрі культурних реалій постпостмодерну впевнено домінує метамодерн, який з гоном витискає з культур-філософського дискурсу термін «постпостмодерн».

Метамодерн, переступаючи через постмодерністський релятивізм і концептуальну плюральність, прагне зафіксувати і створити новий опис сучасної реальності. Парадоксальність генезису метамодерну полягає в сумісності несумісних бінарних опозицій модерну і постмодерну. Етимологія метамодерну походить від грецького терміну *metaxis* – який позначає взаємодію полярностей, за своєю суттю пов'язаних між собою (*meta* – між), тобто позначає коливання між двома протилежностями і одночасність їх участі.

Активне застосування і змістове наповнення термін «метамодерн» отримує в перші десятиліття 21 століття. В роботі «Нотатки про метамодерн» голландські культурфілософи Тімотеус Вермюлен і Робін ван дер Аккера, визнані сьогодні теоретиками метамодерну, на основі констатації соціальних явищ, що виражають кризу постмодерну, пропонують точку зору про сучасний стан нової «культурної домінанти» [1]. Автори визначають метамодерн як дискурс осциляції (коливання) між оптимізмом модерну і розчаруванням постмодерну, як неоромантичного повороту, що споглядається в перші десятиліття 21 століття перш за все в мистецтві. Вермюлен і Аккер характеризують метамодерн «розгойдуванням між типово модерністською прихильністю і специфічно постмодерністською відчуженістю», називаючи цю філософську позицію «структурою почуттів» [1, р. 57].

Так епістемологія і онтологія метамодерну ґрунтується на константі вискользання від завершеності і системності нестатичної процесуальності. За твердженням авторів: «епістемологію метамодерну і його онтологію слід розглядати як динаміку «обидва–ніхто». Вони обидва водночас модерн і постмодерн, і в той же час жодний з них» [1, р. 70]. Ця серединна позиція, в дусі платонівського тлумачення *Metaxis*, вказує на стан коливання між існуванням і свідомістю, що знайшло вираження в роботі

голландських авторів у вигляді «подвійного послання модерністського прагнення до сенсу і постмодерністського сумніву у сенсі всього» [1, р. 59].

Стратегією метамодерну визначений перформатизм¹, втілений в сучасній естетиці осциляції як поєднання ентузіазму і байдужості, «надії і меланхолії, коливанням між обізнаністю і простодушністю, емпатією і апатією, цілісністю і розділенням, ясністю і неоднозначністю, ... в пошуках істини, без очікувань її виявити» [1, р. 75].

Ідейною основою метамодерну є концепція неоромантизму як актуалізованого повернення до суб'єктивної чуттєвості. На відміну від романтизму постмодерний неоромантизм, прагнучи до ідеалів, так і не стверджує їх. Так неоромантизм метамодерну онтологічно гіпостазує романтичний порив, стверджуючи стан коливання як домінуючу світоглядну позицію пошуку істини в її становленні. Онтологічно метамодерн стверджує приховану екстер'єрність як вираз потенціальної неповноти системи, а також «неминуче сповзання всіх речей в стан максимального ентропійного розшарування» [2]; епістемологічно - «науково-поетичний синтез і усвідомлену наївність магічного реалізму» [2]; парадигмально - «прагматичний романтизм, вільний від ідеологічної прихильності» [2]. Стратегічно метамодерн маніфестує себе як вічне становлення через еквівокацію протилежностей, як можливість змістовного оновлення. «Ми повинні йти вперед і коливатися!» [2].

Список використаних джерел

1. Vermeulen, T., Akker, R. Notes on metamodernism // *Journal of Aesthetics & Culture*. 2010. V 2. pp. 56-77.
2. Turner, L. The Metamodernist Manifesto // *Metamodernism*: [Web site], 2011. Retrieved from <http://www.metamodernism.org>

¹ Перформатизм - в контексті метамодерну термін вводить Пауль Ешельман описуючи перформатизм як навмисний самообман, щоб повірити в щось, зжитися з цим, або щось вирішити наперекір собі. (R. Eshelman, *Performatism, or, What Comes After Postmodernism: New Architecture in Berlin*, *Art-Margins* (April 2002), [http://www.artmargins.com/index.php/archive/322-performatism-or-what-com ...](http://www.artmargins.com/index.php/archive/322-performatism-or-what-com-...))